

РОЛЯТА И ЗНАЧЕНИЕТО НА ИНТЕГРАТИВНИТЕ ВРЪЗКИ ЗА ФОРМИРАНЕ НА ПРАКТИЧЕСКИ ЗНАНИЯ И УМЕНИЯ ЗА РАБОТА В ЕКИП ПО ПРЕДМЕТА „УЧЕБНО-ТРЕНИРОВЪЧНА ФИРМА“

Славка Койчева
Търговска гимназия, Бургас

Резюме. Обучението е процес на взаимодействие между обучаващи и обучаеми с цел обмяна на знания, опит, умения и идеи. Особено актуален в днешно време е въпросът за интегративните тенденции (взаимодействия) между учебни дисциплини. В настоящия материал е представена педагогическа практика по „Учебно-тренировъчна фирма“ при обучението на ученици от XI клас. Акцентиращ се върху интегративния характер на разглежданата дисциплина и ролята ѝ за формиране на практически знания и умения за работа в екип. Описва се модел на урок, където интегративните връзки с други предмети, изучавани от учениците, спомагат за ефективно свързване на самото обучение с проблемите на бизнеса и ориентиране на учениците в заобикалящата ги действителност.

Keywords: integrative links, economic knowledge, educational training company, lesson

Основни задачи на съвременното училище са да усъвършенства, рационализира и интензифицира организацията, съдържанието и методиката на учебно-възпитателния процес в училището, за да подготви всестранно развито поколение, готово активно да участва в обществения живот (Радев, 2005). Затова проблемът за приложението на интегративните връзки в процеса на обучение се очертава като основен със своята актуалност и значимост. На реализирането на интегративните връзки в образованието все повече се гледа като на едно от генералните направления за повишаване на ефективността на учебно-възпитателния процес.

В процеса на приложение на интегративните връзки в обучението се получава качествено ново, синтезирано по своя характер, познание в резултат от взаимодействието и взаимопроникването на знания от различни учебни дисциплини, от различни равнища на една и съща дисциплина.

Настоящата разработка е опит за приложение на интегративните връзки в обучението по „Учебно-тренировъчна фирма“ при реализиране на практически знания и умения за работа в екип. Избрана е тази дисциплина, защото е иновативен, ориентиран към практиката учебен предмет. Изучава се от учениците, придобиващи професия „**Икономист-мениджър**“ и професия „**Икономист**“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл.6 от Закона за професионалното образование и обучение, професионално направление „**Стопанско управление и администрация**“, специалности „**Икономика и мениджмънт**“ и „**Предприемачество и мениджмънт**“¹⁾.

В учебно-тренировъчната фирма се преподава по нетрадиционна, интегративна методология, която провокира иновационното мислене. Учебното съдържание дава възможност на учениците да придобиват практическа подготовка, да учат, експериментират, вземат решения, носят отговорности. Това води до осъзнаване на собствения им потенциал и отговорности, до формиране, развиване и усъвършенстване на професионални компетенции, изискващи се в съвременната динамична пазарна среда, за която се подготвят.

Учебно-тренировъчна фирма, като икономическа дисциплина, е насочена предимно към задълбочаване и преподаване на практически приложими икономически знания. Учебно-тренировъчната фирма е доказала предимства като икономическа дисциплина, чрез която се реализират интегративни връзки в обучение за придобиване на ключови квалификации от учениците. Там те се учат да работят в екип. До каква степен дадена група е способна да работи като екип може да се провери по степента на взаимозависимост, по нуждата на членовете ѝ един от друг за успешно осъществяване както на индивидуалните, така и на общите цели. Колкото повече дадена задача изисква съвместно поведение на група хора, работещи в тази посока, толкова повече групата действа като екип. Щом членовете на екипа осъзнаят, че имат нужда един от друг за осъществяване на общата цел, всеки трябва да определи относителния си принос в тази връзка.

Затова **обучението** в учебно-тренировъчна фирма се извършва в помещение, което е представителна учебна зала. За целта тя е специално оборудвана със съответното офисно, комуникативно и информационно обзавеждане и разпределено по отдели и работни места. В тази обстановка, отговаряща на реалността като модел на реално предприятие, учениците в часовете по учебно-тренировъчна фирма извършват обучение, в което се осъществяват интегративни връзки – обучение, даващо практическа подготовка на учениците да се учат, като работят самостоятелно с помощта на консултации от своя ръководител.

Работата в учебно-тренировъчна фирма дава възможност за придобиване на умения за прилагане на получените теоретични знания в нови различни ситуации, за получаване на нови знания и трениране на практически умения¹⁾.

Урокът в учебно-тренировъчната фирма отговаря на редица общи дидактически изисквания и е с ясно изразени **интегративни връзки** с другите изучавани предмети от учениците.

Във връзка с темата на материала ще ви представим примерен вариант на урок на тема **„Подготовка на бизнес план“**. В нея е осъществен нестандартен тренинг, ориентиран към решаване на работен проблем от учениците, а именно създаване на конкретен план за действие. Целта е да се усвояват практически знания и умения за работа в екип и адаптация във фирмената среда. Учениците трябва да се сплотят и да работят като едно цяло, за да изпълняват функциите си оптимално. Стимулира се предприемаческото мислене, откриването и осмислянето на икономическите връзки и взаимодействие, овладяването на ключови квалификации.

Цели на урока

Образователни

– прилагат придобитите знания и умения в решаване на конкретни практически задачи;

– формулират целите си – лични и работни;

– планират и организират самостоятелно дейността си;

– организират работното си място – поддържат ред и хигиена;

– използват наличните учебни ресурси при осъществяване на дейността си;

– използват офис-техниката: информационни и комуникационни средства.

Възпитателни

– да поемат отговорности – лични и екипни;

– да възпитат способности за създаване и поддържане на делова атмосфера;

– да възпитат способности да водят разговор, дискусия, да се аргументират.

Развиващи

– да се развие способност да решават задачите – срочно, точно, творчески и правилно;

– да се развият способности: инициативност, поемане на отговорност, дисциплинираност, творческо мислене и действие;

– да се развие способност за прилагане на изискванията на бизнес етиката и протокола.

Урок по учебна практика (Учебно-тренировъчна фирма – учебна практика).

Вид на урока: урок за приложение на усвоените знания и умения с акцент върху **упражнение**. Особено ценни в конкретното педагогическо изследване са **виртуалните упражнения**. Чрез тях се проверяват знанията и се вижда ценността на учениците, която се свързва с нивото на производство. То обогатява децата, защото жизнените ситуации са сложни и богато нюансирани (Андреев, 1996).

Общи форми на организация:

- **фронтална** (използва се при първоначалната и заключителната оперативна част и при необходимост в основната част);
- **групова** (използва се при изпълнение на работата по отдели (екипи));
- **индивидуална** (при изпълнение на индивидуалното задание и поставените задачи по работни места).

Учебна практика

Предварителна подготовка на учителя:

- разработване на учебното съдържание;
- определяне на методите и принципите, които ще се използват;
- подготовка на необходимите дидактически средства;
- разпределяне на времето;
- подреждане на кабинета (офиса) за часа.

Предварителна подготовка на ученика:

- да си припомни наученото за бизнес план;
- да е с подходящо облекло;
- да носи (USB или диск) необходимите материали (информация) за работа.

Дидактически принципи, които ще се използват:

Съзнателност и активност – чрез мотивировка за значимостта на темата в по-нататъшната им дейност като екип целта е да активизираме усвоените знания и умения от учениците, за да ги стимулираме за предстоящата работа.

Съзнателност и последователност – чрез системно и последователно поставени задачи по време на импровизираната работна оперативка целим да се осъществи логическата връзка между усвоените и новите знания и умения на учениците.

Нагледност – план на реално действаща фирма, стремим се да се активизират способности в учениците като: инициативност, творческо мислене и действие с цел ползотворно протичане на учебния процес.

Достъпност при работа в група (екип) – чрез поставените цели и задачи пред учениците, съобразени с тяхната възраст, опит и знания, ще организираме часа. По време на екипната им работа ще се проследи как комуникират, доколко показват инициативност, мотивация за работа, като едновременно с това им се посочват допуснатите пропуски и се правят необходимите разяснения, ако се установи, че има необходимост от това.

Свързване на теорията с практиката – на базата на осмисляне и анализиране на усвоените до момента теоретични знания учениците ще могат да направят междупредметна връзка с другите изучавани дисциплини и по-лесно да приложат наученото в практическата дейност.

Методи

Наблюдение – чрез него следим за правилното изпълнение на поставените задачи – групови и индивидуални, и коригираме при нужда.

Експеримент – чрез създаване на работна обстановка, съответстваща на реална фирма, учениците ще се стимулират да приложат на практика усвоените знания при изработване на бизнес плана на учебната фирма.

Ролеви игри – учениците ще експериментират поведение на служител във фирма, съобразно заеманата от тях длъжност; така се създава рутина и по-лесно ще могат да практикуват новото знание и умение.

Работа в малка група – чрез работата по отдели ще се провери как създават и поддържат делова атмосфера в групата.

Упражнение – използваме го при индивидуалното задание, чрез което установяваме степента на приложение на усвоените знания и умения от учениците.

Вътрешнопредметни и междупредметни връзки

Предшестващи: „Микроикономика и макроикономика“ – основни познания за икономическата действителност, „Икономика на предприятието“ – познания за същността на фирмите, „Икономическа информатика“ – познания за водене и оформяне на делова кореспонденция, „Предприемачество и мениджмънт“ – основите за създаване и организиране на дейността на фирмата, „Информационни технологии“ – познания за създаване на интернет-страница, „Чужд език“ – умения да общува с чуждестранни партньори.

Съпътстващи: „Счетоводство на предприятието“ – познания за оформяне на документооборота, „Фирмено право“ – познания при регистрация на фирма и изготвяне на договори за продажби, „Бизнес комуникации“ – основните правила за бизнес етика и протокол.

Перспективни: „Проектен мениджмънт“ – умения за изработване и представяне на бизнес план, „Финансов и икономически анализ“ – способност за изготвяне и анализиране на финансови документи, „Статистика на предприятието“ – умения за събиране на икономическа информация и превръщането ѝ в статистическа.

Място на провеждане на урока: представителна учебна зала – учебно-тренировъчен център (УТЦ), снабден със специално обзавеждане, който е съвременен симулатор на офис.

План на урока

Стъпки за изработване на бизнес план

1. Обща характеристика на бизнес план
2. Изработване на бизнес план на фирмата
- 2.1. Избор на предмет на дейност на фирмата

- 2.2. Разпределяне на работата по отдели
- 2.3. Оформяне на отделните части на бизнес плана
3. Представяне на бизнес плана
4. Утвърждаване на бизнес плана

Структура на урока

Уводна част

Организация на екипа (групата) за работа: влизане в учебно-тренировъчния център (офиса) в присъствието на учителя на принципа на старшинство – първо управителят и началниците на отдели с цел по-бързо да организират работния ден, проверка на отсъстващите ученици, поздрав на учителя (ръководителя) и на управителя на фирмата.

Актуализиране на основни знания и умения, пряко свързани с темата: оперативка, където чрез фронтална беседа на учителя с управителя и началниците на отдели обсъждат свършеното до момента във фирмата и чрез симулация се поставят задачите за деня – изготвяне на отделните части на бизнес плана, пряко свързани с техния отдел.

Основна част

Самостоятелна работа – изпълнение на поставени задачи от ръководителите на отдели за изработване на отделна част (показател) от бизнес плана според заеманата длъжност.

Групова работа – обсъждане в отдела на изработения раздел от бизнес плана и аргументираното му представяне пред членовете на фирмата за утвърждаване.

Заклучителна част

Анализ и оценка на извършената работа на всеки член на учебната фирма.

Констатиране на допуснатите грешки (ако има) и вземане на конкретни решения за тяхното отстраняване.

Поставяне на оценки по предварително зададени критерии.

Заклучителна оперативка – участват всички от фирмата, където се поставят задачите за следващия час по учебно-тренировъчна фирма.

В **заклучение може да обобщим**, че докато в другите учебни предмети, като например „Български език и литература“, „Математика“, учениците са поставени в условия, определени от спецификацията на тези дисциплини, то в часовете по „Учебно-тренировъчна фирма“ се създават възможности за по-голяма свобода на изява, защото се тренират икономически знания и умения. В този смисъл **интегративните връзки** помагат за по-ефективно свързване на самото обучение с проблемите на живота и ориентиране на учениците в заобикалящата ги действителност.

През учебната 2012/2013 съгласно действащите учебни програми в професионалното образование, специалност „Митническа и данъчна администра-

ция“, „Банково дело“ и „Оперативно счетоводство“ бе въведена дисциплината „Работа в учебно предприятие“ (ЗП), която работи по учебната програма на „Учебно-тренировъчна фирма“.

БЕЛЕЖКИ

1. Учебна програма (2006) – (ЗИП) *Учебно-тренировъчна фирма*. София.

ЛИТЕРАТУРА

Андреев, М. (1996). *Процесът на обучението: Дидактика*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.

Радев, П. (2005). *Обща училищна дидактика*. Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“.

THE ROLE AND IMPORTANCE OF INTEGRATIVE CONNECTIONS TO FORM A PRACTICAL KNOWLEDGE AND SKILLS IN TEAM WORK ON THE SUBJECT „EDUCATIONAL TRAINING FIRM“

Abstract. Teaching is a process of interaction between teachers and students aiming at exchange of knowledge, skills and ideas. The question of the interaction between the teaching subjects at school is immediate and topical nowadays. A teaching practice on „A Training firm at school for 11th graders“ is presented in the current material. The focus is on the integrative character of this subject and its role in forming practical skills and ability to work in a team. An object of a lesson is described where the integrative connections between subjects contribute to a more effective way of connecting the teaching itself to the problems of business and thus helping the students to be better oriented in their surroundings.

Slavka Koicheva

✉ Trade High School,
Burgas, Bulgaria
e-mail: sndk.koicheva@abv.bg